

Сучасні проблеми педагогіки і психології та їх роль в сучасному суспільстві: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції

Дем'яненко В. І.

старший викладач

кафедри педагогіки Педагогічного інституту

Київського університету імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО ТВОРЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ

Для оновлення нашої держави, її становлення в умовах розвитку демократії і ринкових відносин необхідна високорозвинена творча особистість, здатна нестандартно, оригінально вирішувати завдання, обумовлені як специфікою професії, так і життям. У зв'язку з цим мета вищої освіти пов'язується з формуванням особистості педагога, якому притаманна постійна готовність до інтенсивного розвитку творчого потенціалу.

Доречним буде дослухатись до думки Є. Жарикова та С. Крушельницького, що в майбутньому здатність до творчості буде одним з найголовніших критеріїв професійної придатності педагога [1, с. 219].

Професійна підготовка педагога до педагогічної творчості у процесі професійної освіти має місце в працях Д. Богоявленської, Н. Гузій, В. Загвязинського, І. Зязюна, М. Поташника, В. Кан-Калика, О. Савченко, С. Сисоевої, О. Сухомлинської та ін.

Питання професійної підготовки та формування особистості фахівців дошкільного профілю розглянуто в працях Л. Артемової, Г. Беленької, О. Богініч, А. Богущ, Н. Гавриш, Н. Лисенко, М. Машовець, Т. Танько.

Розгляд проблеми підготовки студентів до творчої педагогічної діяльності є одним із важливих завдань вищої освіти. І тому ми вважаємо, що домінуючою метою професійної підготовки студентів напряму «Дошкільна освіта» має бути формування готовності майбутнього вихователя до педагогічної творчості, яка зумовить професійний і особистісний саморозвиток педагога і всебічний розвиток творчих можливостей дошкільників.

Сучасні проблеми педагогіки і психології та їх роль в сучасному суспільстві: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції

Можна стверджувати, що передумовою готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до педагогічної творчості є глибоке вивчення всіх педагогічних дисциплін, оскільки здобуті знання з цих дисциплін є основою для педагогічної творчості.

У зв'язку з цим одним із головних завдань вищої освіти є завдання активного формування готовності студентів до педагогічної творчості, починаючи з I курсу. Підтвердженням цього є думка В. Загвязинського, який відзначає, що «...інтерес до педагогічної діяльності закріплюється, розвивається, стає дієвим тільки за умови включення студентів уже з молодших курсів до педагогічної роботи, що має елементи творчості» [2, с. 136].

Розглянемо досвід, який склався в Педагогічному інституті Київського університету імені Бориса Грінченка при вивченні педагогічних дисциплін.

Для вивчення другого модуля навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» викладачами кафедри педагогіки створений навчальний посібник, мета якого не лише ознайомити студентів-першокурсників з особливостями професії вихователя дітей дошкільного віку, а й стимулювати їх до постійного самовдосконалення, самостійного наукового пошуку, творчого застосування знань в практичній діяльності. Цьому сприяють творчі завдання, якими закінчується кожен з п'яти розділів книги. Так, студентам пропонується дібрати твори усної народної творчості про виховання і висловити свою думку щодо їх трактування, написати творчу роботу «Якби я була (був) директором дошкільного навчального закладу», скласти кваліфікаційну характеристику вихователя та розробити власну модель дошкільного навчального закладу нового тисячоліття тощо [3].

У процесі вивчення таких педагогічних дисциплін, як «Історія педагогіки», «Загальна педагогіка», «Дошкільна педагогіка», «Основи педагогічних досліджень» (I-III курс) у майбутніх вихователів дітей дошкільного віку удосконалюється та формується система професійних педагогічних знань і вмінь, які є передумовою їх готовності до педагогічної творчості.

Наступною сходинкою у підготовці студентів до творчої педагогічної

Сучасні проблеми педагогіки і психології та їх роль в сучасному суспільстві: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції діяльності є вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність» (IV курс). Її мета – формування у майбутніх педагогів потреби професійно розвиватися, самовдосконалюватися, максимально повно проявляти свій індивідуальний потенціал, творчо його самореалізовувати у професійній діяльності.

Навчальна дисципліна «Педагогічна майстерність» дає можливість поставити у центр уваги особистість студента, але не тільки у суто психологічному плані, а й у безпосередньому зв'язку із змістом майбутньої професійної діяльності. Ознайомлення майбутніх педагогів із своєю індивідуальністю в її професійній проекції дозволяє розв'язати ряд важливих проблем: осмислення своїх недоліків і розробка компенсаторних прийомів; виявлення індивідуальних переваг і відпрацювання власного стилю діяльності; складання і реалізація програми професійного розвитку й саморозвитку.

На семінарських та практичних заняттях з «Педагогічної майстерності» студенти вирішують творчі завдання різного типу складності. Зокрема, аналізують педагогічні ситуації, які можуть виникати в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу, фрагменти відеофільмів, що ілюструють майстерність педагога у роботі з дошкільниками; розробляють та презентують ескізи одягу для вихователя дітей дошкільного віку; виконують вправи на розвиток уміння активного слухання, спілкування з дітьми та дорослими під час індивідуальної бесіди; моделюють педагогічну взаємодію в процесі проведення різних форм життєдіяльності дітей тощо.

У своїй педагогічній діяльності ми застосовуємо три типи суб'єктів творчості, розроблені Л. М. Поповим, чергуючи їх між собою: індивідуальний суб'єкт творчості, тобто окремо взятий студент; груповий суб'єкт творчості – це об'єднання студентів, які в умовах міжособистісної взаємодії займаються вирішенням будь-якої творчої проблеми, ситуації в умовах єдиного часу та простору; «совокупний суб'єкт» творчості визначає увесь діапазон творчих можливостей певної групи студентів, які при вирішенні одного завдання діють не обов'язково разом, але вирішують одну й ту ж саму проблему у кожному

Сучасні проблеми педагогіки і психології та їх роль в сучасному суспільстві: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції випадку самотійно, в умовах різного часу та простору і показують свій рівень здібностей при вирішенні спільної проблеми [4, с. 56-57].

Розкриттю творчого потенціалу студентів сприяє виконання завдань самотійної роботи: формулювання власного педагогічного кредо; творче есе «Професійний портрет сучасного вихователя»; визначення внутрішнього стану людини на основі аналізу зовнішнього вигляду героїв портретів В.О. Сєрова («Дівчинка з персиками», «Сестри Боткіни», «Ляля»); розроблення пам'ятки основних заповідей педагогу-початківцю під девізом «Геній спілкування», «Як поводитися, коли виникла проблемна ситуація, і ви зустрілися з батьками для неприємної бесіди?»; скориставшись прийомами, що допомагають творчій діяльності, придумати казку, яка допоможе дошкільникам уявити тему (наприклад, казка «День народження Миколки», де дійовими особами мають стати букви (або цифри), що завітали в гості з далекої країни «Азбуки» (або «Математики») з подарунками і цікавими історіями тощо.

Ще одним етапом розвитку педагогічної творчості є виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність»: підготовка і презентація фрагменту суб'єкт-суб'єктної взаємодії вихователя і дітей в процесі однієї з форм життєдіяльності дітей дошкільного віку (форма життєдіяльності та вік дошкільника за вибором студента). Виконання цього завдання вимагає від студента уміння розроблення режисури свого спілкування з дітьми на засадах діалогічної взаємодії; визначення завдання і надзавдання своєї діяльності, засобів встановлення особистісного контакту, смислових та емоційних акцентів, тону, темпоритму викладу, оптимальної дистанції спілкування; вміння завоювання ініціативи у спілкуванні, розвитку діалогу зі слухачами; розробки інструментовки спілкування (голос, мовлення, міміку, пантоміміку, пластику рухів).

Свої творчі здобутки студенти мають можливість реалізувати під час різних видів педагогічної практики, в умовах не ігрових, а реальних педагогічних ситуацій.

Сучасні проблеми педагогіки і психології та їх роль в сучасному суспільстві: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції

Отже, готовність майбутнього педагога до педагогічної творчості ми розглядаємо як його потенційну здатність до здійснення творчої педагогічної діяльності, яка формується в процесі спеціально організованої професійної підготовки і зумовлена рівнем розвитку професійних і особистісних якостей майбутнього вихователя, які сприяють успішній творчій педагогічній діяльності. За таких умов, формування готовності майбутнього вихователя до педагогічної творчості розглядається як процес створення у навчально-виховному процесі вищого навчального педагогічного закладу таких психолого-педагогічних умов, які сприяють активному засвоєнню теоретичних знань і практичних умінь з основ педагогічної творчості в процесі особистісно орієнтованої розвивальної взаємодії в системі «викладач-студент», розвитку творчих особистісних якостей майбутнього вихователя.

Література:

1. Жариков Е. С. Для тебя и о тебе / Е. С. Жариков, Е. Л. Крушельницкий. – М. : Просвещение, 1991. – 219 с.
2. Загвязинский В. И. Педагогическое творчество учителя / В. И. Загвязинский. – М. : Педагогика, 1987. – 160 с.
3. Машовець М. А. Вступ до спеціальності : дошкільна освіта. Модуль 2 : навч. посіб. / М. А. Машовець, В. І. Дем'яненко. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 188 с.
4. Попов Л. М. Психология самодеятельного творчества студентов / Л. М. Попов. – Казань : Изд-во Казанского университета, 1990. – 237 с.